

Felsefe Kavramları Sözlüğü

”N, O ve Ö” Harfleri

- 1. Narsisizm:** Bireyin kendi benliğine, bedene veya düşüncelerine yönelik aşırı, dışlayıcı ve çoğu zaman hastalıklı düzeydeki hayranlık ve sevgi durumu.
- 2. Natüralizm (Doğacılık):** Evrendeki her şeyin (insan zihni ve ahlaki dâhil) yalnızca doğa yasalarıyla, maddi ve bilimsel nedenlerle açıklanabileceğini savunan felsefi akım.
- 3. Neden (Causa):** Bir şeyin var olmasına, değişmesine veya bir olayın gerçekleşmesine yol açan, ondan önce gelen temel etken ve zorunlu koşul.
- 4. Nedensellik (İllyet):** Evrendeki her olayın veya sonucun mutlaka kendisinden önce gelen bir nedene bağlı olduğunu savunan evrensel bağ ve mantık ilkesi.
- 5. Nedensellik İlkesi:** Bilimin ve felsefenin temeli olan; ”Hiçbir şey yoktan var olmaz, her sonucun zorunlu bir nedeni vardır” kuralı.
- 6. Nefret:** Spinoza’ya göre bir dış nedene (başka bir varlığa) eşlik eden derin keder duygusu; ahlak felsefesinde iradeyi zehirleyen yıkıcı tutku.
- 7. Nefs:** İslam felsefesinde ve tasavvufta insanın bedensel arzularını, hayvani içgüdülerini barındıran; terbiye edilmesi ve arındırılması gereken alt benlik.
- 8. Negatif Diyalektik:** Adorno’nun felsefesinde, Hegel’in diyalektiğindeki gibi her şeyin uyumlu bir ”sentez”de erimesine karşı çıkarak, çelişkilerin ve farklılıkların uzlaşmadan korunmasını savunan eleştirel yöntem.
- 9. Negatif Özgürlük:** Isaiah Berlin’in tanımıyla, bireyin eylemlerinin önünde devlet, toplum veya başka insanlar tarafından konulmuş hiçbir dışsal engelin bulunmaması durumu.
- 10. Negasyon (Yadsıma/Olumsuzlama):** Mantıkta bir önermenin hükmünü tersine çevirme; Hegel’de ise bir tezin kendi içindeki çelişkilerle yıkılıp yeni bir aşamaya (antiteze) geçmesi süreci.
- 11. Neo-Hegelmecilik:** 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılda Hegel’in idealist sistemini ve diyalektiğini yeniden canlandırmaya çalışan felsefe akımı.
- 12. Neo-Kantçılık:** 19. yüzyılın ikinci yarısında materyalizme karşı çıkarak ”Kant’a dönüş” sloganıyla hareket eden, bilginin sınırlarını ve değerler felsefesini Kantçı temelde yeniden kuran akım.
- 13. Neo-Marksizm:** Ortodoks Marksizmin sadece ekonomiye odaklanan yapısını eleştirerek; kültürü, ideolojiyi, psikolojiyi ve dili de sınıf mücadelesine dâhil eden 20. yüzyıl felsefi yaklaşımı (Örn: Frankfurt Okulu).
- 14. Neoplatonizm (Yeni Platonculuk):** Plotinos’un kurduğu, Platon’un İdealar kuramını tasavvufî ve mistik bir ”Bir’den südür etme (taşma)” öğretisiyle birleştiren geç antik çağ felsefesi.
- 15. Neopozitivizm (Mantıkçı Ampirizm):** Felsefenin görevinin yalnızca bilimin dilini mantıksal olarak analiz etmek olduğunu savunan Viyana Çevresi akımı.
- 16. Neo-Pragmatizm:** Richard Rorty gibi düşünürlerin temsil ettiği; hakikatin nesnel bir keşif değil, toplumun kullandığı dil oyunları ve pratik işe yararlık etrafında şekillendiğini savunan çağdaş akım.
- 17. Nesil (Kuşak):** Felsefi ve sosyolojik anlamda, aynı tarihsel dönemde yaşamış, benzer siyasi olaylara şahit olmuş ve ortak bir zihniyet/dünya görüşü paylaşan topluluk.
- 18. Nesne (Objektif):** Bilen, algılayan ve eyleyen öznenin (süjenin) bilincinin dışında yer alan, bilginin ve eylemin üzerine yöneldiği her şey.
- 19. Nesneleşme (Şeyleşme/Reifikasyon):** İnsanın, canlıların veya soyut kavramların kendi değerlerinden koparılarak yalnızca alınıp satılabilen veya kullanılabilen cansız bir eşya (meta) gibi algılanması süreci.
- 20. Nesnel (Objektif):** Bireyin kişisel duygularından, önyargılarından veya inançlarından

dan bağımsız olarak herkes için aynı olan, gerçeğe veya olgulara dayanan.

21. Nesnel İdealizm: Evrenin temelinin madde değil "fikir/ruh" olduğunu, ancak bu ruhun insan zihninin dışında nesnel, bağımsız ve evrensel bir gerçekliğe (Örn: Hegel'in Mutlak Ruh) sahip olduğunu savunan görüş.

22. Nesnelcilik (Objektivizm): Ahlaki değerlerin veya bilimsel hakikatlerin kişiden kişiye değişmediğini, dış dünyada bizden bağımsız, keşfedilmeyi bekleyen nesnel doğrular olduğunu savunan öğretisi.

23. Nesnellik (Objektivite): Bilimsel ve felsefi yöntemde, araştırmacının olguları değerlendirenken tamamen tarafsız kalması ve gerçeği olduğu gibi, çarpıtmadan ortaya koyma ilkesi.

24. Neşe (Gaudium): Spinoza etiğinde insanın kendi var olma çabasının (Conatus) başarıya ulaştığı, edilgenlikten kurtulup daha yüksek bir yetkinliğe ve eyleme gücüne geçtiği hissettiği en temel olumlu duygulanım.

25. Nezaket: Ahlak felsefesinde yalnızca dışsal bir görgü kuralı değil; "ötekinin" varlığına, onuruna ve sınırlarına duyulan derin saygının pratik hayattaki estetik dışavurumu.

26. Nicelik (Kantite): Bir nesnenin, durumun veya kavramın ölçülebilir, sayılabilir, matematiksel olarak ifade edilebilir büyüklük, miktar veya sayısal hacim özelliği (Nitelikliğin zıttı).

27. Nihai Neden (Ereksel Neden): Aristoteles'te bir olayın, varlığın veya değişimin yöneldiği nihai amaç; "Bu şey ne için var?" sorusunun cevabı.

28. Nihilizm (Hiççilik): Evrenin rasyonel bir anlamı, nesnel bir ahlak yasası veya içsel bir amacı olmadığını; tüm değerlerin, inançların ve varoluşun temelsiz birer yanılsama olduğunu savunan felsefi görüş.

29. Nirvana: Budizm felsefesinde, insanın tüm dünyevi arzularından, cehaletten, nefretten ve acıdan kurtularak ulaştığı mutlak aydınlanma, sönüş ve nihai huzur durumu.

30. Nitelik (Kalite): Bir şeyi diğer şeylerden ayıran, onu "ne ise o" yapan; sayısal veya ölçülebilir olmayan, ancak duyularla veya akılla algılanabilen yapısal özellik (Örn: Renk, koku, erdem).

31. Nitel: Nesnel yapıyla, özülle veya kalitesiyle ilgili olan; ölçülmekten ziyade belirtilen, felsefi ve anlamsal özellikler taşıyan durum.

32. Niyet (Kasıt/İntansiyon): Bir eylemin arkasında yatan bilinçli amaç; Kant ahlakında eylemin iyiliğini veya kötülüğünü belirleyen yegâne ölçüt ("İyi niyet" kavramı).

33. Niyetlilik (Yönelimsellik): Fenomenolojide bilincin hiçbir zaman kendi içine kapalı kalmayıp daima "bir şeye yönelik", dış dünyadaki bir nesneye veya kavrama yönelmiş olma özelliği.

34. Nominalizm (Adcılık): "İnsanlık", "güzel" gibi tümel kavramların (ideaların) dış dünyada gerçekte var olmadığını, bunların zihnimizin oluşturduğu ve sadece nesnelere verdiğimiz isimlerden/seslerden ibaret olduğunu savunan görüş.

35. Nomos (Yasa/Gelenek): Antik Yunan'da doğanın değişmez yasalarının (Physis) aksine, insanların zamanla ve uzlaşıyla oluşturduğu yapay kurallar, adetler ve yasalar bütünü.

36. Non-Kognitivizm (Bilişselcilik Karşıtlığı): Meta-etikte "Çalmak kötüdür" gibi ahlaki ifadelerin doğru veya yanlış olarak kanıtlanamayacağını, bunların sadece kişisel hislerin veya emirlerin dışavurumu olduğunu savunan kuram.

37. Norm (Kural/Standart): Bir toplumda bireylerin nasıl davranması gerektiğini, neyin doğru veya kabul edilebilir olduğunu belirleyen resmi veya gayriresmî ahlaki, hukuki standartlar.

38. Normal: Belirli bir toplumun, iktidarın veya tarihsel dönemin belirlediği kurallara (normlara) uygun olan; aykırılık barındırmayan genel geçer durum.

39. Normalleştirme: Michel Foucault felsefesinde iktidarın eğitim, psikiyatri ve tıp gibi kurumlar aracılığıyla insanların davranışlarını belli bir "standarda" sokarak ehlileştirme ve kontrol etme süreci.

40. Normatif (Kural Koyucu): Olanı olduğu gibi betimlemek yerine (deskriptif), "Ne olması gerektiğini", "Nasıl davranılması gerektiğini" kurala bağlayan yönlendirici yaklaşım.

41. Normatif Etik: İnsanların hangi ahlaki ilkelere göre yaşaması gerektiğini, neyin iyi ne-

yin kötü olduğunu araştıran ve kural koyan felsefe alanı (Örn: Erdem etiği, Kant ahlakı).

42. Nöro-Felsefe: Zihin, bilinç ve özgür irade gibi geleneksel felsefi problemleri, beynin yapısını inceleyen modern sinirbilim (nöroloji) bulgularıyla birlikte açıklamaya çalışan disiplinlerarası alan.

43. Nötr Monizm: Varlığın temel tözünün ne saf madde ne de saf ruh/zihin olduğunu; bu ikisinin aslında henüz tam bilinmeyen "nötr" ve tek bir tözün farklı görünüşleri olduğunu savunan akım.

44. Nous (Akıl/Zihin): Anaksagoras ve Plotinos gibi İlk Çağ düşünürlerinde evreni düzene sokan, ona amaç veren evrensel akıl, kozmik zihin veya en yüce düzenleyici ilke.

45. Numen (Kendinde-Şey): Immanuel Kant felsefesinde, uzay ve zaman formlarının ötesinde olan, zihnimizin kategorileriyle hiçbir zaman bilinmeyecek olan nesnenin bizden bağımsız, saf ve mutlak varlık hâli.

46. Obje (Nesne): Dış dünyada uzaysal bir yer kaplayan, öznenin bilincine konu olan, algılanan veya üzerine düşünülen her türlü maddi veya mantıksal varlık.

47. Objektif (Nesnel): Bireyin zihninden, kişisel çıkarlarından, inançlarından ve duygularından tamamen bağımsız; gerçeğe, deneylere ve kanıtlara dayanan tarafsız durum.

48. Objektivasyon (Nesneleştirme): İnsanın emeğinin, fikirlerinin veya ruhsal enerjisinin dış dünyada somutlaşarak kalıcı bir eser, nesne veya kuruma dönüşmesi (Marx'ta yabancılaşmanın ilk aşaması).

49. Objektivizm (Nesnelcilik): Dış dünyanın insan zihninden bağımsız bir şekilde var olduğunu ve doğru bilginin ancak bu nesnel gerçeğe akıl yoluyla ulaşmakla elde edilebileceğini savunan görüş.

50. Odak (Merkez/Fokus): Bir felsefi sistemin veya tartışmanın etrafında şekillendiği, en fazla önem atfedilen temel kavram, soru veya varlık alanı.

51. Olan (Mevcut/Aktüel): Olması arzu edilen ideal durumdan farklı olarak, gerçek dünyada şu anda var olan, gözlemlenebilen ve deneyimlenen somut gerçeklik.

52. Olanak (İmkân/Potansiyel): Henüz fiilen gerçekleşmemiş olmakla birlikte, var olması

mantıksal bir çelişki barındırmayan ve gerekli koşullar oluştuğunda edimselleşebilecek güç hâli.

53. Olgu (Fakt/Fact): İnsan zihninden ve inançlarından bağımsız olarak dış dünyada kesin olarak gerçekleşmiş, deney ve gözlemlerle doğrulanabilen nesnel olay veya durum.

54. Olgusal: Doğruluğu metafizik inançlara veya saf mantıksal kavramlara değil; doğrudan deneyime, gözleme ve dış dünyada yaşanmış olgulara dayanan bilgi.

55. Olguculuk (Pozitivizm): Yalnızca bilimsel yöntemlerle elde edilen, deneye ve gözleme dayalı olgusal bilginin tek geçerli bilgi olduğunu; metafiziğin ve teolojinin reddedilmesi gerektiğini savunan 19. yy akımı.

56. Oligarşi: Siyasi egemenliğin ve devlet yönetiminin belirli, küçük ve ayrıcalıklı bir zümrenin (zenginler, soylular veya askeri güçler) elinde bulunduğu, çoğunluğun dışlandığı yönetim biçimi.

57. Olumlu (Pozitif): Mantıkta bir kavramın bir başka kavrama ait olduğunu onaylayan önerme; felsefede var olan, varlık bildiren veya yapıcı nitelik taşıyan özellik.

58. Olumlama (Afirmasyon): Nietzsche felsefesinde hayatı acısıyla, trajedisıyla ve anlamsızlığıyla bir bütün olarak kabul edip, ona "Evet" diyerek coşkuyla kucaklama ve yaşama iradesi.

59. Olumsuzlama (Yadsıma/Negasyon): Bir iddianın veya durumun karşıtını savunma; Hegel felsefesinde ilerlemeyi sağlayan, mevcut bir durumun kendi zıttı (antitez) tarafından aşılması anı.

60. Olumsuzluk (Kontenjan/Rastlantısallık): Bir şeyin var olmasının veya gerçekleşmesinin "zorunlu" olmaması; tamamen farklı koşullarda başka türlü de gerçekleşebilecek olma durumu.

61. Oluş (Becoming/Değişim): Varlığın sabit ve değişmez bir töz olmadığını (Parmenides'in aksine); evrenin anbean sürekli bir akış, dönüşüm ve yenilenme süreci içinde olduğunu savunan ontolojik kavram.

62. Oluş Felsefesi: Herakleitos, Hegel, Bergson ve Whitehead gibi filozofların; kalıcılığı reddedip evrenin temel gerçeğini hareket, süreç ve durdurulamaz bir değişim olarak açık-

layan yaklaşımları.

63. Onaylama: Ahlak felsefesinde veya bilgi kuramında, rasyonel bir süreç veya vicdani bir değerlendirme sonucunda bir önermenin ya da eylemin doğru/haklı kabul edilmesi.

64. Ontik: Varoluşun anlamı, niteliği veya kökeni (ontolojik alan) üzerine derinlemesine düşünmekten ziyade; yalnızca günlük, sıradan ve somut var olan şeylerin varlık durumuyula ilgili olan (Heidegger'in kavramı).

65. Ontoloji (Varlıkbilim): Varlığın en temel doğasını, "neyin gerçekte var olduğunu", tözü, oluşu, uzayı, zamanı ve varlık kategorilerini inceleyen felsefenin en köklü ana dallarından biri.

66. Ontolojik Kanıt: Anselmus ve Descartes gibi filozofların savunduğu; Tanrı'nın varlığını dış dünyadaki gözlemlere dayanarak değil, insan zihnindeki "yetkin ve mükemmel varlık" kavramının doğası gereği mantıksal olarak var olmak zorunda olduğu argümanı.

67. Ontolojik Fark: Heidegger felsefesinde "var olanlar" (nesnelere, eşyalar, insanlar) ile bizzat "Varlığın kendisi" (onları var kılan temel zemin) arasında yapılması gereken hayati felsefi ayırım.

68. Oportünizm (Fırsatçılık): Ahlaki ilkelere, tutarlı bir ideolojiye veya değerlere bağlı kalmadan, yalnızca içinde bulunulan durumdan en yüksek kişisel/siyasi çıkarı sağlamaya yönelik pragmatik eylem tarzı.

69. Optimizm (İyimserlik): Evrendeki düzenin, iyiliğin ve amacın her zaman kötülüğe galip geleceğine; insan doğasının iyi olduğuna ve tarihin sürekli daha mükemmel doğru ilerlediğine olan felsefi inanç.

70. Organizma: Parçalarının (organlarının) bütünden bağımsız var olamadığı, her parçanın bütünün yaşaması için belirli bir amaca hizmet ettiği ve kendi kendini üretebilen canlı varlık sistemi.

71. Orijin (Köken): Varlığın, bilginin, ahlakın veya toplumsal bir kurumun ilk ortaya çıktığı nokta; zamanın ve nedenselliğin başlangıç anı veya mantıksal temeli.

72. Orta Çağ Felsefesi: Antik Çağ'ın çöküşünden Rönesans'a kadar süren; Hristiyan, İslam ve Yahudi teolojisinin Antik Yunan felsefesiyle (Platon, Aristoteles) uzlaştırılmaya ça-

lışıldığı inanç merkezli düşünce dönemi.

73. Ortak Duyu (Sensus Communis): Tüm insanlarda doğal olarak bulunduğu inanılan, mantık eğitimi almadan da en temel doğruları ve ahlaki değerleri doğrudan kavrayabilme yetisi (Sağduyu).

74. Ortak İyi (Kamu Yararı): Siyaset ve ahlak felsefesinde sadece belirli bireylerin veya grupların değil, tüm toplumun refahını, barışını ve mutluluğunu sağlayan evrensel ahlaki ve hukuki hedef.

75. Otorite: Bir bireyin, devletin, dini bir kurumun veya yasanın; güç kullanmadan, yalnızca sahip olduğu meşruiyet, bilgi veya geleneksel hak sayesinde başkalarını yönetme ve itaat ettirme gücü.

76. Otoriteriyenizm: Bireysel özgürlükleri, eleştirel düşünceyi ve demokratik hakları kısıtlayarak; toplumun koşulsuz bir şekilde merkezi bir lidere veya devlete itaat etmesini savunan baskıcı siyaset felsefesi.

77. Otonomi (Özerklik): Kant etiğinde bireyin dışsal bir baskıya, dini bir buyruğa veya kendi arzularına boyun eğmeden, tamamen kendi aklıyla evrensel ahlak yasasını koyması ve bu yasaya özgürce itaat etmesi durumu.

78. Ödev (Görev): Kant ahlakının merkezindeki kavram; bir eylemin sonucundan veya çıkarından bağımsız olarak, sırf aklın emrettiği evrensel ahlak yasasına saygıdan dolayı "yapılması zorunlu" olan eylem.

79. Ödev Ahlakı (Deontoloji): Eylemin ahlaki değerini sağladığı mutluluk veya faydaya göre değil; eylemin altında yatan niyete ve o eylemin evrensel bir ödev kurallarına uygun olup olmadığına bağlayan etik sistem.

80. Öfke: Aristoteles etiğinde altın oran aranan tutkulardan biri; adaletsizlik veya haksızlık karşısında insan doğasının verdiği güçlü, yıkıcı ancak aklın kontrolünde olmazsa yıkıcı olan tepki.

81. Öğreti (Doktrin): Belirli bir filozofun, felsefi okulun, dinin veya siyasi hareketin temelini oluşturan; savunulan, sistemleştirilen ve taraftarlarına aktarılan inançlar/kurallar bütünü.

82. Ölüm: Biyolojik yaşamın son bulması; varoluşçu felsefede ise (özellikle Heidegger'de) insanın kendi sınırlılığını fark edip yaşamına

sahici (otantik) bir anlam katmasını sağlayan en temel varoluşsal gerçeklik ("Ölüme-doğru-varlık").

83. Ölümlülük (Mortalite): İnsanın geçici, sonlu ve yok olmaya mahkûm bir varlık olması; felsefede anlam arayışının, dinlerin ve sanatın ortaya çıkmasının ardındaki temel varoluşsal kriz.

84. Ön-kabul (Varsayım): Bir felsefi argümana veya bilimsel araştırmaya başlarken doğruluğu henüz kanıtlanmamış olsa da, ilerleyebilmek için başlangıç noktası olarak doğru kabul edilen temel iddia.

85. Öncül (Premis): Mantıkta bir çıkarım (kıyas) yaparken varılan sonuca dayanak oluşturulan, mantıksal zincirin başındaki veri niteliğindeki ilk önermeler (Örn: "Bütün insanlar ölümlüdür" önermesi).

86. Önerme (Propozisyon): Mantıkta bir yargı bildiren, kesin olarak doğru veya yanlış bir değer alabilen anlamlı, kurallı bildirme cümleleri (Örn: "Kar beyazdır").

87. Ön Yargı: Olaylar, inançlar veya farklı insanlar hakkında eleştirel aklı devreye sokmadan, deneyimlemeden veya yeterli kanıt aramadan peşinen oluşturulmuş, genellikle yanlış kalıp düşünce.

88. Örneklem: Mantıkta tümevarım yaparken, incelenen bütün grubun tamamına ulaşmak imkânsız olduğu için, bütünü temsil ettiği varsayımlar seçilen ve üzerinden genel yargıya varılan küçük parça/grup.

89. Öte (Aşkın/Transandant): İçinde bulunduğumuz maddi, uzaysal ve zamansal dünyanın sınırlarını tamamen aşan; insan zihninin ve deneyiminin asla erişemeyeceği öte dünya veya ilahi alan.

90. Öteki (Başkası/Alterite): Hegel, Sartre ve Levinas gibi düşünürlerde "Ben" in veya öznenin kendisini tanımlayabilmesi için varlığına zorunlu olarak ihtiyaç duyduğu, benliğin sınırlarının bittiği yerde başlayan yabancı bilinç.

91. Ötekileştirme: Siyaset ve sosyoloji felsefesinde, egemen kimliğin kendi varlığını meşrulaştırmak ve yüceltmek için, kendinden

farklı olan grupları (ırk, inanç, cinsiyet) aşağılayarak "öteki/tehlike" olarak kurgulaması süreci.

92. Ötanazi: Tıp etiğinin temel tartışmalarından biri; iyileşme umudu olmayan ve şiddetli acı çeken bir hastanın, kendi özgür iradesiyle yaşamına tıbbi destekle acısız bir şekilde son verilmesini talep etmesi hakkı.

93. Öz (Mahiyet/Essence): Bir varlığı her ne ise o yapan, o özellik çıkarıldığında varlığın kendini yitireceği en temel, kalıcı ve değişmez içsel nitelik.

94. Öz-Bilinç (Self-Consciousness): İnsanın yalnızca dünyayı algılaması (bilinç) değil; kendi bilincinin, düşüncelerinin, hislerinin ve dünyadaki konumunun farkına varabilme, kendi üzerine düşünebilme kapasitesi.

95. Özdeşlik (Kimlik): Bir nesnenin, felsefi kavramın veya bireyin her türlü değişime, zamana ve dış etkiye rağmen kendi kendisiyle aynı kalmaya devam eden süreklilik durumu.

96. Özdeşlik İlkesi: Aristoteles mantığının ilk ve en temel yasası; bir şeyin aynı zaman ve koşullar altında yalnızca "kendisinin aynısı" olduğunu ifade eden "A, A'dır" veya "Bir şey ne ise odur" kuralı.

97. Özgecilik (Diğerkâmlık/Alturizm): Bireyin bencil dürtülerini aşarak; herhangi bir menfaat, karşılık veya övgü beklemeksizin tamamen başkalarının iyiliği ve faydası için ahlaki eylemde bulunması ilkesi.

98. Özgür İrade: İnsanın eylemlerinin ilahi kader, genetik şifre veya fiziksel doğa yasaları (determinizm) tarafından tamamen belirlenmediğini; alternatifler arasından kendi aklıyla özgürce seçim yapabildiğini savunan görüş.

99. Özgürlük: Dışsal bir zorlama veya içsel bir tutku/bağımlılık esareti altında olmadan, insanın kendi kararlarını kendi aklı, vicdanı ve iradesiyle alabilme ve buna göre eyleme geçebilme kapasitesi.

100. Özne (Süje): Dış dünyayı (nesneyi) algılayan, düşünen, sorgulayan, yargıda bulunan ve ahlaki eylemlerinden sorumlu olan; felsefenin merkezindeki bilinçli varlık (İnsan).